

Ключевые слова: устойчивое развитие, бизнес, цели устойчивого развития, экономический рост, стратегия бизнеса.

References:

1. *Sustainable Development*. Available at: <http://www.iisd.org/topic/sustainable-development>
2. *The Sustainable Development Agenda*. Available at: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>.
3. *Business and Sustainable Development*. Available at: <https://www.iisd.org/business/>
4. Embree, I. (2017). *How 17 Companies Are Tackling Sustainable Development Goals (and Your Company Can, Too)*. Available at: https://www.huffingtonpost.com/ingrid-embree/how-17-companies-are-tack_b_11991808.html
5. Gomme, J. (2016). *Business and the SDGs: Role, opportunity and responsibility*. Available at: <https://www.wbcsd.org/Clusters/Social-Impact/News/Business-and-the-SDGs-Role-opportunity-and-responsibility>
6. *Welcome to the UN-Business Action Hub Where the UN and business connect and partner to advance the Sustainable Development Goals*. Available at: <https://business.un.org/?locale=en>.
7. Alvaro, I. (2017). *Sustainable Development: the most important business of all businesses. Sustainable Development Goals Fund. English translation by Raul Rios*. Available at: <http://www.sdgfund.org/sustainable-development-most-important-business-all-businesses>. This article was originally published in "Planeta Futuro" (El Pais), on December 30, 2016.
8. Chakravorti, B. (2018). *Sustainable business and sustainable development: two sides of the same coin*. Available at: <https://www.theguardian.com/sustainable-business/2016/jun/15/sustainable-business-and-sustainable-development-two-sides-of-the-same-coin>.
9. *Is Silicon Valley Guilty of Greenwashing?* (2017). Available at: <https://innotechtoday.com/greenwashing/>.
10. Dosal, C. (2013). *5 Key Steps to a Sustainable Corporate Strategy*. Available at: <http://www.pgsadvisors.com/2013/08/5-key-steps-to-a-sustainable-corporate-strategy/>
11. Babinska, O. (2018). The sustainable development goals (SDGs) and modern business strategy (Part I). *Bulletin of Chernivtsi Institute of Trade and Economics*, vol. 1.

УДК 339.7

С. М. Юрій, к.е.н., доцент,
Л. І. Простебі, к.е.н., доцент,
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

ВПЛИВ ОФШОРІВ НА СВІТОВУ ТА НАЦІОНАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ

Анотація

У даній статті увага присвячена дослідженню сучасної проблематики офшорів і вагомої значущості їх інструментарію для розвитку як світової економіки, так і економіки України. На основі аналізу наукових та нормативних джерел, статистичних даних сформовано більш повне уявлення про результати функціонування офшорів в умовах сьогодення. Акцентовано увагу на реалізації завдань в рамках посилення контролю за зовнішньою офшорною діяльністю (як на національному рівні, так і в рамках міжнародних ініціатив), які повинні розглядатися першочергово. Запропоновано удосконалення деофшорного регулювання вітчизняної економіки, яке є комплексом прийнятих своєчасно заходів, спрямованих на вдосконалення внутрішнього законодавства й активізацію участі в міжнародному співробітництві з питань транспарентності руху капіталу.

Ключові слова: офшор, оподаткування, трансферне ціноутворення, відмивання коштів, легалізація капіталу, бенефіціар, валютний контроль, деофшоризація.

С. М. Юрий, к.э.н., доцент,
Л. И. Простеби, к.э.н., доцент,
Черновицкий торгово-экономический институт КНТЭУ,
г. Черновцы

ВЛИЯНИЕ ОФШОРОВ НА МИРОВУЮ И НАЦИОНАЛЬНУЮ ЭКОНОМИКУ

Аннотация

В данной статье внимание уделено исследованию современной проблематики офшоров и высокой значимости

их инструментария для развития как мировой экономики, так и экономики Украины. На основе анализа научных и нормативных источников, статистических данных сформировано более полное представление о результатах функционирования офшоров в сегодняшних условиях. Акцентируется внимание на реализации задач в рамках усиления контроля за внешней офшорной деятельностью (как на национальном уровне, так и в рамках международных инициатив), которые должны рассматриваться в первую очередь. Предложено усовершенствование деофшорного регулирования отечественной экономики, которое представляет собой комплекс принятых своевременно мер, направленных на совершенствование внутреннего законодательства и активизации участия в международном сотрудничестве по вопросам транспарентности движения капитала.

Ключевые слова: офшор, налогообложение, трансфертное ценообразование, отмывание средств, легализация капитала, бенефициар, валютный контроль, деофшоризация.

Постановка проблеми. Офшорний бізнес зародився в кінці XIX століття, отримав імпульс до розвитку після Першої світової війни і став пускати широкі метастази в світовому господарстві в 1960-1970-х роках. До початку нинішнього століття в світі діяло не менше 80 офшорних центрів – особливих територій (держав, юрисдикцій, адміністративно-територіальних утворень), де створені найбільш сприятливі режими для ведення офшорних операцій. Використання цих територій для цілей міжнародного фінансового та податкового планування стало наразі загальноприйнятою практикою, характерною не тільки для потужних транснаціональних корпорацій і банків, але також й для середніх і малих компаній і навіть для фізичних осіб у всіх країнах світу – незалежно від рівня їх розвитку [1, с. 8].

У наукових, громадських та навіть ділових колах дана практика оцінюється вкрай неоднозначно. З одного боку, офшорні операції сприяють оптимізації світових фінансових потоків і прискоренню обороту капіталу в міжнародному масштабі. З іншого боку, специфіка господарських режимів офшорних територій (наявність масштабних податкових пільг і анонімних рахунків, відсутність зобов'язань по ідентифікації клієнтів і розкриття ділової інформації) робить їх зручним майданчиком для масових тіньових обороток, недобросовісної підприємницької діяльності та нечесної конкуренції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження стосовно функціонування офшорів та деофшоризації світової та національної економіки достатньо численні. Даним питанням присвячені праці таких вчених, як С. Я. Боринця, О. В. Борисюка [1], І. В. Бураковського, М. О. Васильєвої [2], М. І. Карліна [1], О. Н. Манзюк [8], В. Ф. Столярова та інших науковців.

Важливість проведених вітчизняних досліджень з питань вивчення ролі офшорів у світовій та національній економіці незаперечна. Однак, з огляду на те, що тема офшорів є досить динамічною, вона вимагає постійної уваги і детального опрацювання.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є аналіз наукових та нормативних джерел, доступних статистичних даних, щоб сформулювати більш повне уявлення про функціонування офшорної економіки та визначити шляхи деофшоризації.

Виклад основного матеріалу. Найчастіше термін «офшор» («офшорна зона») означає країну, законодавство якої дозволяє або взагалі не сплачувати податки, або сплачувати їх за зниженою ставкою. Найчастіше офшорами є держави, що розвиваються. Влада такої країни бере певну плату за реєстрацію офшору й так поповнює місцевий національний бюджет. З одного боку, офшори не впливають на внутрішню економіку цих держав, оскільки не ведуть бізнес на їхній території, а з іншого – є постійним джерелом доходу, тому що сплачують, як мінімум, установлені мита. У бюджетах деяких країн це джерело доходу навіть становить основу економіки і є фундаментом національного добробуту.

Створення офшорних територій у певних регіонах світу зумовлено такими причинами: 1) близькість до центрів ділової активності; 2) відсутність у країн власних внутрішніх ресурсів для розвитку. У першому випадку офшорні території створювалися в промислово розвинутих країнах – США, Канада, Великобританія, Швейцарія, Нідерланди тощо. Друга причина продукувала виникнення офшорів у країнах Тихого океану й Атлантики, для цих країн

прибутки від офшорного бізнесу є основним видом джерел фінансових ресурсів [2, с. 105].

Згідно з даними дослідження Financial Secrecy Index – 2018, загальносвітовий обсяг незаконних транскордонних фінансових потоків оцінюється в діапазоні 1-1,6 трлн дол. США у рік, а розміри розміщених в офшорних юрисдикціях і податкових гаванях активів досягають астрономічної суми в 32,0 трлн дол. США. За оцінками Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), через застосування шкідливих податкових практик країни втрачають щорічно до 250 млрд дол. США податкових надходжень [3].

Більшість держав, не бажаючи миритися зі значним зменшенням податкових надходжень, поступово впроваджують у свої правові системи все складніші інструменти боротьби з ухиленнями від оподаткування за допомогою податкових гаваней (офшорних зон). Гучні міжнародні антиофшорні ініціативи останніх років, такі як американська FATCA [4] (Закон США «Про оподаткування іноземних рахунків»), План ОЕСР/G20 BEPS [5] (План з протидії розмиванню бази оподаткування та переміщенню прибутку), цільові зміни ЄС до Четвертої директиви про протидію відмиванню коштів [6] (4 AML Directive), що містить заходи з боротьби із масштабними ухиленнями від сплати податків і схемами агресивного податкового планування, прийняття Європейським Союзом в кінці грудня 2017 року списку юрисдикцій, які не співпрацюють (non-cooperative jurisdictions) в галузі оподаткування, ознаменували собою перехід на якісно новий рівень міжнародного обміну фінансовою та податковою інформацією в світі.

На цьому фоні Україна, на превеликий жаль, залишається осторонь від загальносвітових процесів впровадження стандартів податкової прозорості. Масштаби офшоризації національної економіки вражають [3]:

1. Офшори є локомотивом зовнішньоекономічної діяльності: частка зовнішньоекономічних контрактів, у межах яких товар проходить через компанії, зареєстровані в податкових гаванях, перевищує 80 %, при цьому в 2012-2013 рр. аналогічний показник не перевищував 40 %.

2. Офшори відіграють важливу роль в інвестиціях: за 2017 рік з 1,87 млрд дол. США прямих іноземних інвестицій в Україну 0,51 млрд дол. США, або 27 % мають кіпрське походження (за даними Державної служби статистики). Кіпр – офіційно визнана офшорна юрисдикція – довгі роки залишається найбільшим інвестором України (з Росії надійшло прямих іноземних інвестицій 0,4 млрд дол. США, з Нідерландів – 0,3 млрд дол. США, з Великобританії – 0,2 млрд дол. США, з Німеччини – 0,1 млрд дол. США) [7].

3. Офшори є головним інструментом втечі капіталу і ухилення від податків: виводяться величезні кошти (від 4,5 % до 9 % ВВП на рік), Україна входить до ТОП-15 країн, що розвиваються (з 75 юрисдикцій), вражених недугою втечі капіталу в офшори та податкові гавані. За альтернативними підрахунками міжнародної організації Global Financial Integrity, протягом 2004-2013 рр. з України до низькоподаткових юрисдикцій було виведено близько 116 млрд дол. США. Якщо припустити, що подібна тенденція зберігається, а наведені вище дані свідчать, що це цілком імовірно, то йдеться про виведення капіталів у 2017 році на суму 8-9 млрд дол. США, а відповідні втрати бюджету від несплати податку на прибуток становлять близько 50 млрд грн у рік.

Можна виділити наступні причини популярності офшорів [8, с. 479]:

- уникнення оподаткування всередині країни (легальне зниження податкового навантаження);
- зниження ризиків і спрощення судового захисту своїх інтересів (втеча капіталів внаслідок низького рівня захисту інвестицій/заощаджень);
- виведення фінансових результатів корупції;
- переваги реєстрації та особливі спрощені режими діяльності компаній у межах офшорної юрисдикції;
- спрощення системи фінансової звітності;

- преференції у ліцензуванні діяльності;
- недоступність та нерозголошення інформації про діяльність компаній на території офшорної юрисдикції для бенефіціарів;
- мінімально встановлена кількість резервних вимог центрального банку країни;
- відсутність валютного контролю для нерезидентів та валютний контроль для резидентів офшорної зони;
- комунікаційна доступність.

Актуальність усіх вищевикладених чинників пояснює той факт, що за останні роки досягнення України в галузі деофшоризації мають виключно косметичний, показний характер – в активі лише формальне приєднання (з 1.01.2017 року) до Плану BEPS (Base erosion and Profit Shifting – розмивання оподатковуваної бази й виведення прибутку з-під оподаткування). З метою вирішення основних проблем BEPS держави приєдналися до Мінімального стандарту BEPS (4 з 15 заходів) і зобов'язалися виконати основні мінімальні вимоги. На сьогодні кількість учасників – 110. Як член співтовариства BEPS, Україна взяла на себе зобов'язання виконати мінімальний стандарт Плану дій BEPS та в такий спосіб підтвердити свою відданість боротьбі з офшорами [3; 9].

Проте існує затримка з українського боку підписання MLI (Multilateral Instrument – багатостороння угода) – це угода, приєднавшись до якої, країна отримує змогу одночасного внесення змін до всіх або деяких чинних Конвенцій про уникнення подвійного оподаткування. Підписання цього документу стане сильним сигналом та підтвердженням відданості боротьбі з офшорами. Вже до 30 червня 2018 року Україна має самостійно оцінити стан виконання мінімального стандарту Плану дій BEPS, а до кінця року – виконати мінімальний стандарт. Невиконання мінімального стандарту та нератифікація угоди MLI до 2019 року може стати причиною для включення України до списку офшорних країн Євросоюзу [10].

Однак говорити про практичні результати не доводиться. Українська влада не знаходить можливості для реалізації власних політичних рішень – відповідний указ Президента України «Про заходи щодо протидії зменшенню податкової бази і переміщенню прибутків за кордон» набув чинності із значним запізненням [11].

Глибоко показовою є реакція (точніше її відсутність) української влади на найбільший офшорний скандал останніх років – Panama papers, фігурантами якого були як українські компанії, так і українські політики. Так, як реакцію на Panama papers Європейський парламент у кінці серпня минулого року опублікував масштабний звіт («Member States capacity to fight tax crimes») про інституційну спроможність державних органів країн-членів ЄС протидіяти податковим злочинам, у процесі якого було виявлено серйозні недопрацювання в частині імплементації базових домовленостей у сфері боротьби з відмиванням брудних грошей, більше ніж 3 000 платників податків стали предметом уваги відповідних органів, було підготовлено 1 300 міжнародних запитів і проведено перевірки, запущено загальноєвропейські процедури щодо поліпшення законодавства. Однак на вітчизняних теренах таких заходів так і не було здійснено.

Таким чином, використання офшорів продовжує залишатися найпопулярнішим національним інструментом ухилення від податків і виведення капіталів. Подальша бездіяльність влади тільки закріплює за країною статус держави, який не бажає реально протидіяти агресивним транскордонним схемам уникнення податків і, в найгіршому випадку, здатен у перспективі повернути Україну до принизливих чорних списків ФАТФ (міжнародна організація з боротьби з фінансуванням тероризму та відмиванням злочинних капіталів), фігурантом, яким вона була двічі в 2004 і 2010 роках, а також до чорних списків Європейського Союзу та ОЕСР [3].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Підсумовуючи, зазначимо, що офшоризація – це об'єктивний прояв сучасної глобалізації та інтернаціоналізації світогосподарських процесів, тому національним органам управління країн, які інтегровані у світові фінансово-інвестиційні та торговельні відносини, потрібно націлитись на формування конкурентоспроможних стимулів і обмежень, щоб протидіяти масовій втечі капіталу в офшорні юрисдикції; необхідно вибудувати оптимальну стратегію для розвитку бізнес-структур і покращення підприємницького середовища, з націленістю на повноцінну та успішну інтеграцію у світогосподарські процеси.

Для України в таких умовах надважливим завданням є трансформація використання офшорів – не як зон утримування прибутку, капіталів та прав власності на активи, а як філіали в українській юрисдикції або як трамплін, що націлений на завоювання висококонкурентних закордонних ринків. При такому підході українські бізнес-структури повноцінно інтегруються в глобалізоване конкурентне середовище, а Україна, як держава отримує суттєві фінансово-інвестиційні потоки, покращить соціально-економічне становище, пришвидшить своє зростання та наблизиться до стандартів країн ЄС [12].

Пріоритетними напрямками деофшоризації вітчизняної економіки, на нашу думку, мають бути:

- посилення відповідальності за недотримання податкового законодавства України, зокрема за використання офшорної мінімізації оподаткування, а також трансфертного ціноутворення;

- законодавче закріплення амністії капіталу з офшорних юрисдикцій;

- розробка механізму складання та ведення реєстру бенефіціарів власників організацій, налагодження доступу до відомостей співробітникам правоохоронних податкових та інших компетентних органів, фінансових і нефінансових установ, створення відповідального компетентного органу;

- перегляд всіх укладених Україною угод про уникнення подвійного оподаткування з метою гармонізації податкових ставок;

- активізація роботи уряду України щодо укладення угод про обмін інформацією в податкових справах, перш за все з офшорними юрисдикціями, впровадження системи автоматичного обміну на міжнародному рівні;

- законодавче закріплення поняття трасту, холдингових структур, вдосконалення правового поля з протидії рейдерству як інструмента захисту власності;

- підвищення інвестиційної привабливості шляхом економічної та політичної стабілізації в державі.

Список використаних джерел

1. Фінансові офшори : навчальний посібник для студ. ВНЗ III–IV рівнів акредитації / М. І. Карлін, О. В. Борисюк. – Луцьк : Вежа-Друк, 2016. – 240 с.
2. Васильєва М. О. Офшори як метод оптимізації оподаткування в Україні / М. О. Васильєва // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2015. – Випуск 35. – Част. 1. – Том 2. – С. 105-107.
3. Черкашин В. Наскільки популярні в Україні офшори [Електронний ресурс] / В. Черкашин. – Режим доступу : <https://biz.nv.ua/ukr/experts/cherkashyn/naskilki-populjarni-v-ukrajini-ofshori-2454606.html>.
4. Відносно Закону США «Про оподаткування іноземних рахунків» (FATCA) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.procreditbank.com.ua/press-center/news/otnositelno-zakona-fatca/>.
5. Трансфертне ціноутворення та План дій BEPS [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/6995>.
6. Директива (ЄС) 2015/849 Європейського парламенту та ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20160516/DIRECTIVE%20\(EU\)%202015_UA.htm](http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20160516/DIRECTIVE%20(EU)%202015_UA.htm).
7. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] : Офіційний сайт. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Манзюк О. Роль офшорних зон у соціально-економічному розвитку країни / О. Манзюк // Збірник наукових праць «Ефективність державного управління». – 2014. – Випуск 38. – С. 478-483.

9. Маринюк І. Підсумки реалізації Плану BEPS 2017 [Електронний ресурс] / І. Маринюк. – Режим доступу : https://biz.nv.ua/ukr/experts/marinyuk_i/pidsumki-realizatsiji-planu-beps-2017-2443803.html.

10. Україна ризикує потрапити в список офшорних країн Євросоюзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.epravda.com.ua/news/2018/02/12/633993/>.

11. Про заходи щодо протидії зменшенню податкової бази і переміщенню прибутків за кордон [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 28.04.2016 р. №180/2016. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/180/2016>.

12. Редзюк Є. В. Офшоризація світової економіки: перспективи для України і світу [Електронний ресурс] / Є. В. Редзюк. – Режим доступу : <http://aphd.ua/publication-34/>.

Sofia Yurii, PhD, Associate Professor,
Lyudmyla Prostebi, PhD, Associate Professor,
Chernivtsi Institute of Trade and Economics of KNUTE,
Chernivtsi

THE INFLUENCE OF THE OFFSHORES OF THE WORLD AND NATIONAL ECONOMY

Summary

In this article the attention is devoted to the study of the current problems of offshore and the high significance of their tools for the development of both the world economy and the economy of Ukraine. On the basis of the analysis of scientific and normative sources, statistical data formed a more complete picture of the results of the offshore functioning in the present. The attention is focused on the implementation of tasks within the framework of strengthening control over external offshore activities (both at the national level and within the framework of international initiatives), which should be considered first and foremost. The improvement of offshore deregulation of the domestic economy, which is a set of timely measures taken to improve domestic legislation and increase participation in international cooperation on issues of transparency of the movement of capital, is proposed.

Keywords: offshore, taxation, transfer pricing, money laundering, legalization of capital, beneficiary, currency control, offshore deregulation.

References:

1. Karlin, M.I., Borysyuk, O.V. (2016). *Finansovi ofshory* [Financial offshore], Vezha-Druk, Luts'k (in Ukr.).
2. Vasylyeva, M.O. (2015). Offshores as a method of tax optimization in Ukraine. *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriya «Pravo»* [Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. The series "Right"], issue 35, frequently 1, vol. 2, pp. 105-107 (in Ukr.).
3. Cherkashin, V. *How popular are offshore in Ukraine*. Available at: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/cherkashyn/naskilki-populjarni-v-ukrajini-ofshori-2454606.html> (in Ukr.).
4. *Relating to the Law of the United States "On Taxation of Foreign Accounts"* (FATCA). Available at: <http://www.procreditbank.com.yahoo.com/press-center/news/otnositelno-zakona-fatca/> (in Ukr.).
5. *Transfer pricing and BEPS action plan*. Available at: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/6995> (in Ukr.).
6. *Directive (EC) 2015/849 of the European Parliament and of the Council*. Available at: [http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20160516/DIRECTIVE%20\(EU\)%202015_EN.htm](http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20160516/DIRECTIVE%20(EU)%202015_EN.htm) (in Ukr.).
7. State Statistics Service of Ukraine. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (in Ukr.).
8. Manziuk, O. (2014). The role of offshore zones in the socio-economic development of the country. *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnia* [Efficiency of public administration], no. 38, pp. 478-483 (in Ukr.).
9. Maryniuk, I. (2018). *The results of the implementation of the BEPS 2017 Plan*. Available at: https://biz.nv.ua/ukr/experts/marinyuk_i/pidsumki-realizatsiji-planu-beps-2017-2443803.html (in Ukr.).
10. *Ukraine runs the risk of falling into the list of offshore countries of the European Union*. Available at: <https://www.epravda.com.ua/news/2018/02/12/633993/> (in Ukr.).
11. Decree of the President of Ukraine dated April 28 (2016). *On measures to counteract the reduction of the tax base and the transfer of profits abroad*. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/180/2016> (in Ukr.).
12. Redziuk, Ye.V. Offshore the world economy: prospects for Ukraine and the world. Available at: <http://aphd.ua/publication-34/> (in Ukr.).

